

Umělecká hodnota

K určení umělecké hodnoty určitého uměleckého díla, je důležité znát i další díla v jejich umělecko-historickém kontextu. Umělecká hodnota je nezávislá na hodnotě estetické. Dílo, jež má uměleckou hodnotu, musí přinést do světa umění něco nového a originálního. Umělecká hodnota se dá určit až s odstupem času, musí mít pro vývoj dalšího moderního umění zásadní význam.

Umělecká hodnota současné populární literatury

V této úvaze se nechci zabývat knihami, které nejsou srozumitelné širokým masám, ale naopak knihám, které byly v posledním desetiletí významné právě tím, že se dostaly na přední příčky bestsellerů a o jejichž umělecké hodnotě se mohou vést spory.

Největším hitem tohoto století byla bezpochyby série knih J. K. Rowlingové o čarodějnickém uční Harrym Potterovi. Byl to opravdový průlom. Mladí začali opět číst knihy, zvýšil se zájem o fantasy literaturu a tak začaly vycházet další knižní fantasy hity jako Eragon, Twilight a další.

Proč však Harry Potter vyvolal ve světě takové šílenství a touhu po fantasy literatuře? Vždyť fantasy tady bylo již mnohem dřív, vezměme si například Pána prstenů, který vyšel v 50. letech, taky tady byl autor Zeměplochy Terry Prachett a mnoho dalších. Dokonce i příběh o škole čar a kouzel byl napsán již mnoho let před Harrym Potterem a tím příběhem je kniha Jill Murphy Čarodějnice školou povinné (The Worst Witch), podle které byl v 90. letech natočen i seriál. Tak v čem je Harry Potter tak výjimečný? Podle mého názoru je to tím, že autorka přišla ve správnou chvíli se správným tématem. Mladí lidé byli znuďení, dívali se na televizi a hráli hry na počítači. Knihy se moc nečetly. A pak přišel ten průlom. Kniha, na které několik milionů dětí vyrostlo, nečetli ji však jen mladí, ale lidé všech věkových kategorií a téměř všem přirostla k srdci. Je to nejen tím, že autorka dokázala poutavě popsat vývoj hlavních postav z dětství až do téměř dospělého věku, ale hlavně jak to dokázala. Knihy o Harrym Potterovi jsou čtivé, nejsou těžké na pochopení, ale taky nejsou tak lehké, aby se nám zdály bezduché. Rowlingová to prostě umí. Velký význam má i to, že knihy, na kterých vyrůstáme, nikdy nezapomeneme. Myslím si, že časem se odborníci shodnou, že série o Harrym Potterovi byl průlom v literatuře a přiznají mu uměleckou hodnotu, který pro následující vývoj literatury měl.

Jako další knihu, která vyvolala v posledních letech pozdvižení, jsem si vybrala čtyřdílnou ságu o upírech a vlkodlacích Twilight. Tato kniha, nejenže byla sama bestsellerem, ale díky ní vyšla i v současnosti nejprodávanější trilogie Fifty Shades of Grey (v češtině zatím jen první díl: Padesát odstínů šedi). Twilight můžeme bezpochyby zařadit mezi brakovou literaturu. Příběh dívky, která se zamiluje do chlapce, o kterém později zjišťuje šokující skutečnosti, ale stejně s ním chce být i přes jeho touhu vysát jí krev. Oba musí projít mnoha nástrahami, které jim život připraví, ale nakonec jsou spolu šťastně až do smrti. Typická lovestory, akorát

plná nadpřirozených bytostí. Stephenie Meyer však nebyla první, kdo psal o lásce mezi dívkou a upírem. V 90. letech vyšly *Upíří deníky*, které se však staly slavné až po vydání *Twilight*. Knihy, ve kterých se začali objevovat upíři, andělé, vlkodlaci a další bájná stvoření začaly nejvíc vycházet po tom, co J. K. Rowling napsala Harryho Pottera. Mládež začala číst a tak se začala vydávat různá více méně braková literatura, plná nadpřirozených bytostí, která měla ve většině případů stejnou zápletku.

Na úspěchu *Twilight* se přiživila i spisovatelka E. L. James. Napsala erotický příběh, ve kterém se místo upíra vyskytuje sice normální muž, který má ovšem také svá tajemství a úchylinky, a se kterým hlavní hrdinka musí také překonat spoustu peripetií, než spolu budou moci být navždy.

V obou těchto knihách, jak *Twilight*, tak *Fifty Shades of Grey*, se vyskytuje stejný typ hlavní postavy. Hrdinka je obyčejná dívka, kterou si vybral největší krasavec z okolí a která je tak naivní, až je to někdy k pláči. Stejný typ postavy se vyskytuje i v ostatních románech, určených většinou dívkám, ve kterých se vyskytují nadpřirozené bytosti a kterých se v poslední době vyrojilo jako hub po dešti.

Jako poslední příklad jsem si vybrala Larssonovo *Milénium*. Třídílný detektivní příběh o mladé hackerce Lisbeth Salanderové a novináři Mikaeli Blomkvistovi vyvolal ve světě vlnu zájmu o severské detektivky. Ano, severské detektivky tady byly i před *Milénium*, ale nikdy o ně nebyl takový zájem jako po vydání této knihy. *Milénium* je na rozdíl od některých tuctových detektivek zpracováno velmi chytře a poutavě. Člověk ztrácí ponětí o světě a noří se do příběhu. Detektivky většinou nejsou považovány za příliš složité čtení.

Nyní k umělecké hodnotě díla. Umělecké dílo, by mělo přinést něco nového a originálního. Přinesla tato kniha do světa literatury něco nového? Nový žánr ne, detektivky tady byly již dlouho před *Milénium*. Postava outsidera, který je něčím výjimečný, ale stejně stojí na okraji společnosti a nerad komunikuje s lidmi (postava Lisbeth) tady už také byla, stejně jako novinář, který se při pátrání po dobrém námětu na článek, náhodou stane na pár měsíců detektivem. Pokud bychom měli tedy hodnotit knihu *Milénium* podle definice umělecké hodnoty, tak zjistíme, že kniha žádnou uměleckou hodnotu nemá. Ale vzhledem k další části definice („Umělecká hodnota se dá určit až s odstupem času“) to nemůžeme říct s jistotou.

Použitá literatura:

KULKA, Tomáš. *Umění a kýč*. Praha: TORST, 1994. ISBN 80-85639-17-3.

KULKA, Tomáš. *Umění a falzum*. 1.vyd. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-0954-X.